

Одеський національний медичний університет
Факультет стоматологічний
Кафедра фармакології та фармакогнозії

Силабус вибіркової навчальної дисципліни
«ФАРМАКОЛОГІЯ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ПРИ
СТОМАТОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАННЯХ»

Обсяг	90 годин, 3 кредити ЄКТС
Семестр, рік навчання	4 семестр, II рік навчання
Дні, час, місце	Згідно розкладу в аудиторіях № 1-5 кафедри фармакології та фармакогнозії (цикл фармакології): м. Одеса, вул. Ольгіївська, 4
Викладачі	Рожковський Я. В., завідувач кафедри, д. м. н., професор; Кресюн В. Й., чл-кор. НАМН України, з.д.н.т. України, лауреат Державної премії України, д. м. н., професор; Антоненко П.Б., д. м. н., в.о. професора каф.; Лобашова К.Г., к.м.н., доцент; Шемонаєва К. Ф., к.м.н., доцент; Тимчишин О. Л., к.м.н., ст. викладач; Остапчук К. В., к.м.н., асистент; Соколик О.П. , к.м.н., асистент; Антоненко К.О., к.б.н., асистент; Паніотова Г. П., асистент; Аль-Надаві Н. Д., асистент; Іванова А.В., асистент.
Контактний телефон	(048) 717-35-45
E-mail	pharmacology@onmedu.edu.ua
Робоче місце	м.Одеса, вул. Ольгіївська, 4, кафедра фармакології та фармакогнозії (цикл фармакології)
Консультації	Консультації проводяться викладачами кафедри за графіком: Очні консультації: четвер з 14.30 до 17.00; субота з 9.00 до 13.00 Онлайн консультації: четвер з 15.00 до 17.00; субота з 9.00 до 13.00 https://moodle.odmu.edu.ua/ або через Microsoft Teams/Telegram/viber/Zoom

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі студентами буде здійснюватися через очні зустрічі. У разі переходу на дистанційне навчання комунікація зі студентами буде здійснюватися за допомогою електронної пошти pharmacology@onmedu.edu.ua та програм: Microsoft Teams, Zoom, Telegram, Viber.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предметом вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Фармакологія лікарських засобів при стоматологічних захворюваннях» є основні препарати, які використовуються для підготовки хворих до стоматологічних втручань, а також для лікування захворювань твердих тканин зуба і слизової оболонки порожнини рота; розглядаються засоби для лікування захворювань, з якими лікар-стоматолог стикається у своїй щоденній професійній діяльності. Фармакологія лікарських засобів при стоматологічних захворюваннях, як навчальна дисципліна, базуються на вивченні студентами нормальної та патологічної клінічної анатомії, гістології, цитології та ембріології, біоорганічної хімії, патологічної фізіології, мікробіології, вірусології та імунології, фармакології, що передбачає інтеграцію з цими дисциплінами та формування умінь застосовувати знання в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності.

Мета курсу: оволодіння комплексом знань, вмінь, навичок раціонального й безпечного для здоров'я людини застосування лікарських засобів в стоматології, що має покращити ефективність лікування та зменшити частоту або попереджати виникнення небажаних ефектів під час фармакотерапії захворювань, в тому числі стоматологічних.

Основними завданнями вибіркової навчальної дисципліни «Фармакологія лікарських засобів при стоматологічних захворюваннях» є надання студентам теоретичних знань щодо характеристики різних груп фармакологічних груп, які застосовуються в стоматології, їх фармакокінетики, фармакодинаміки, проявів можливих побічних реакцій, симптомів передозування, заходів, що запобігають виникненню та сприяють усуненню небажаних реакцій, головних показань до призначення і взаємодії з іншими лікарськими засобами.

Очікувані результати:

В результаті вивчення вибіркової навчальної дисципліни студенти **повинні знати:**

- Основні шляхи фармакологічної корекції стоматологічних захворювань.
- Номенклатуру та класифікації лікарських засобів, що використовуються в стоматології.
- Фармакологічну характеристику основних лікарських засобів, що застосовуються в стоматології.
- Показання та протипоказання до застосування лікарських засобів в стоматології.
- Прояви можливих побічних реакцій лікарських засобів (ЛЗ), симптоми передозування сильнодіючими та отруйними ЛЗ, принципи їх лікування

Студенти повинні вміти:

- Надавати фармакологічну характеристику ЛЗ, логічно пов'язувати механізм дії з фармакодинамікою, фармакодинаміку з показаннями, а побічні ефекти з протипоказаннями до їх застосування;

- Оцінювати співвідношення користь/ризик при застосування ЛЗ;
- Обґрунтовувати вибір препаратів для лікування захворювань органів ротової порожнини;
- Розпізнавати картину отруєння лікарськими препаратами з різних груп та призначати відповідну фармакотерапію отруєння.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (10 год.) та практичних занять (20 год.), організації самостійної роботи студентів (60 год.).

Під час викладання дисципліни використовуються такі методи навчання: лекції, пояснення, мультимедійні презентації, ситуаційне навчання, симуляційне навчання, усне опитування, тестування, виконання індивідуальних завдань, самостійна робота з підручником.

Зміст навчальної дисципліни

- Тема 1. Засоби, що подразнюють та захищають рецепти.
- Тема 2. Наркотичні та ненаркотичні анальгетики.
- Тема 3. Психотропні засоби. Засоби для наркозу.
- Тема 4. Засоби, що впливають на обмін речовин.
- Тема 5. Засоби, що впливають на зсідання крові. Протиалергічні засоби.
- Тема 6. Антисептики та дезінфікуючі засоби в стоматології.
- Тема 7. Антибіотики. Принципи антибіотикотерапії. Синтетичні протимікробні засоби.
- Тема 8. Лікування і профілактика захворювань твердих тканин зубів та пульпіту.
- Тема 9. Лікарські речовини, що використовуються при періодонтиті, захворюваннях пародонту та слизової оболонки ротової порожнини.
- Тема 10. Фармакотерапія екстремальних станів та гострих отруєнь.

Перелік рекомендованої літератури

1. Фармакологія : підручник для студ. стомат. ф-тів вищих мед. навч. закладів : вид. 2-ге. / [І.С. Чекман, В.Й. Кресюн, В.М. Бобирьов, В.В. Годован та ін.]. – Вінниця : Нова книга, 2017. – 432 с.
2. Фармакологія : підручник для студ. медичних ф-тів вищих мед. навч. закладів України : вид. 4-е виправ. та переробл. / [І.С. Чекман, В.Й. Кресюн, В.В. Годован та ін.]. – Вінниця : Нова книга, 2017. – 784 с.
3. Фармакологія в рисунках и схемах : навч. посібник / В.В. Годован / Под ред. В. И. Кресюна. – Вінниця : Нова Книга, 2017. – 464 с.
4. Венгеровский А.И. Фармакология. Курс лекций : учеб. пособие : 4-е изд., перераб. и доп. / А.И. Венгеровский. - М. : ГЭОТАР-Медиа, 2015. - 736 с..
5. Катцунг Б. Базисная и клиническая фармакология : пер. с англ., в 2-х т.- Санкт-Петербург : изд-во «Бином», 2007. — Т. 1. — 648 с. — Т. 2. — 662 с.

6. Побочное действие лекарств. (Логика безопасности лекарств) / С. Под ред. С. М. Дроговоз. -Х. : СИМ, 2010.- 480 с.

7. Острые отравления лекарственными препаратами: диагностика, меры неотложной терапии : пособие / И. С. Чекман [и др.] - К. ; Запорожье : [б. и.], 2013. -99 с.

Інформаційні ресурси:

1. Державний Експертний Центр МОЗ України
<http://www.dec.gov.ua/index.php/ua/>

2. ДП "Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів" <http://sphu.org/>

3. Національна наукова медична бібліотека України
<http://library.gov.ua/>

Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua/>

4. Ресурс по прогнозированию межлекарственных взаимодействий (основан на инструкциях FDA, на английском языке) URL:
<http://www.drugs.com>

5. Ресурс-справочник лекарственных средств и прогнозирования межлекарственных взаимодействий (на английском языке). URL: <http://www.medscape.org>

6. Ресурс лікарських засобів «Компендіум»
<http://compendium.com.ua>

7. Ресурс по взаємодії лікарських засобів
<http://medicine.iupui.edu/flockart/>

ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль

Здійснюється на кожному практичному занятті за допомогою: тестування, структурованих письмових робіт, на основі виписування рецептів, розв'язування ситуаційних задач.

Поточне оцінювання студентів по відповідних темах проводиться за традиційною 4-бальною системою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно).

Значення оцінки «**відмінно**». Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання та вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування та нахили.

Значення оцінки «**добре**». Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.

Значення оцінки «**задовільно**». Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання та розуміння основних положень; за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.

Значення оцінки «незадовільно». Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, які становлять незначну частину навчального матеріалу.

В кінці вивчення дисципліни поточна успішність розраховується як середній бал усіх отриманих студентом оцінок за традиційною шкалою, округлене до 2 (двох) знаків після коми.

Підсумковий контроль

Вивчення навчальної дисципліни завершується заліком. Залік отримують студенти, які не мають пропусків лекцій і семінарських занять або відпрацювали пропущені аудиторні заняття і мають середній бал не менше, ніж 3,0.

Самостійна робота студентів.

Контроль самостійної роботи студентів, яка передбачена темою поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті.

Теми самостійної роботи студентів:

1. Лікарська рецептура. Рецепт як один з видів лікарської документації. Лікарські форми. Реєстр лікарських засобів України. Відпрацювання навиків виписування рецептів на різні лікарські форми.

2. Фармакокінетика. Основні фармакокінетичні характеристики ліків. Еквівалентність ліків.

3. Фармакодинаміка. Основні поняття про вплив ліків на організм людини. Пошук нових лікарських засобів в стоматології.

4. Особливості фармакології холінергічних та адренергічних засобів, їх застосування в стоматології.

5. Особливості застосування засобів, що захищають та подразнюють рецептори. Відпрацювання практичних навиків призначення.

6. Фармакологія засобів для наркозу.

7. Особливості застосування наркотичних анальгетиків. Відпрацювання практичних навиків їх призначення та виписування рецептів.

8. НПЗЗ та ненаркотичні анальгетики. Порівняльна характеристика представників групи та особливості використання. Відпрацювання практичних навиків виписування рецептів.

9. Особливості використання окремих груп психотропних засобів депримуючої та стимулюючої дії. Відпрацювання практичних навиків виписування рецептів.

10. Лікарські та хімічні речовини, які викликають зловживання, нарко- і токсикоманії. Медико-соціальні аспекти та допомога при гострих та хронічних отруєннях.

11. Загальні принципи лікування серцевої недостатності, ішемічної хвороби серця. Відпрацювання практичних навиків призначення.

12. Антигіпертензивні засоби. Комбіноване застосування. Лікарські засоби при гіпертензивному кризі та колапсі. Відпрацювання практичних навиків призначення антигіпертензивних засобів та виписування рецептів.

13. Засоби, що впливають на кровообіг мозку та периферичний кровообіг. Фармакотерапія мігрені. Ангіопротектори. Відпрацювання практичних навиків призначення окремих груп та виписування рецептів.

14. Протизапальні засоби в стоматології. Препарати глюкокортикоїдів. Повільно діючі протизапальні засоби. Особливості використання. Небажана дія. Відпрацювання практичних навиків призначення.

15. Лікарські засоби, що впливають на фосфорно-кальцієвий обмін. Протиалергічні засоби. Особливості використання. Відпрацювання практичних навиків призначення.

16. Стимулятори метаболічних процесів. Біогенні стимулятори та інші біогенні засоби. Ферментативні засоби та інгібітори ферментів. Відпрацювання практичних навиків призначення та виписування рецептів.

17. Сучасні принципи хіміотерапії. Небажані ефекти сульфаніламідів і антибактеріальних засобів різних хімічних груп. Відпрацювання практичних навиків виписування рецептів.

18. Антибіотики. Сучасні проблеми використання і принципи раціонального комбінування. Побічні дії окремих груп. Відпрацювання практичних навиків виписування рецептів.

19. Лікування і профілактика захворювань твердих тканин зубів.

20. Лікарські речовини для лікування пульпіту.

21. Лікарські речовини, що використовуються при періодонтиті.

22. Лікарські речовини, що використовуються при захворюваннях пародонта.

23. Фармакотерапія захворювань слизової оболонки порожнини рота.

24. Фармакотерапія екстремальних станів та гострих отруєнь.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Фармакологія лікарських засобів при стоматологічних захворюваннях» визначається системою вимог, які викладач пред'являє до студента при вивченні дисципліни. Вимоги стосуються відвідування всіх видів аудиторних занять (неприпустимість пропусків, запізнень), правил поведінки на заняттях (активна участь, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи), заохочень і стягнень. Політика навчальної дисципліни вибудовується з урахуванням норм законодавства України щодо академічної доброчесності, Статуту і положень ОНМедУ, інших нормативних документів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

До заключного заняття (заліку) допускаються студенти, які відвідали всі види аудиторних занять (лекції, семінарські заняття) та мають середній бал не нижчий за 3,0. Перескладання незадовільних оцінок і пропусків занять дозволяється протягом 2-х тижнів без дозволу декана в дні консультацій і відпрацювань, пізніше – за дозволом декана; при дистанційному онлайн-навчанні – в терміни, визначені й узгоджені з викладачем.

Політика щодо академічної доброчесності: самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної

навчальної дисципліни; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації; не допускається списування та плагіат.

Політика щодо відвідування: відвідування лекцій та практичних занять є обов'язковим, виключення можливі лише у разі затвердження індивідуального графіку навчання для окремого студента. Не допускаються запізнення на заняття. Пропуск занять, незалежно від причини пропуску, здобувач вищої освіти відпрацьовує викладачеві згідно з графіком консультацій та відпрацювання пропущених занять.

Мобільні пристрої: користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття є неприпустимими (крім випадків, передбачених навчальним планом та методичними рекомендаціями викладача).

Поведінка в аудиторії: дотримання тиші серед студентів на лекціях, виключення – питання студентів до викладача стосовно роз'яснення матеріалу; робоча дискусійна атмосфера на практичних заняттях під час опитування; дотримання етики академічних взаємовідносин.